

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Vartotojai žiedinėje ekonomikoje“**

**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2019/C 353/03)

Pranešėjas **Carlos TRIAS PINTÓ**

|                                                  |                                                                          |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| Plenarinės asamblėjos sprendimas                 | 2019 1 24                                                                |
| Teisinis pagrindas                               | Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 2 dalis<br>Nuomonė savo iniciatyva |
| Atsakingas skyrius                               | Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius                          |
| Priimta skyriuje                                 | 2019 7 4                                                                 |
| Priimta plenarinėje sesijoje                     | 2019 7 17                                                                |
| Plenarinė sesija Nr.                             | 545                                                                      |
| Balsavimo rezultatai<br>(už / prieš / susilaikė) | 200 / 4 / 9                                                              |

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pasisako už Europos, nacionalinio ir vietos lygmeniu vykdomą strateginį perorientavimą, kuriuo būtų tvirtai skatinami nauji žiediniai modeliai, ne tik vienodžiau vertinant visus veikėjus, bet ir įgyvendinant viešąją politiką daugiausia dėmesio skiriant vartotojams.

1.2. Taigi kuriant žiedinę ekonomiką ir mažinant perteklinį vartojimą būtų užtikrintas būtinas intensyvumas ir veiksmingumas, kad padidėtų vartotojų vaidmuo atsikant dabartinio gamybos ir vartojimo, nes kasdienis vartojimas yra veiksmingiausias pokyčių svertas.

1.3. Būtina užtikrinti švietimą, mokymą ir savarankišką mokymąsi visą gyvenimą ir tikslingiau informuoti vartotojus apie skirtingas vartojimo galimybes bei nukreipti vartotojus žiedinės elgsenos link. EESRK pabrėžia vietos valdžios institucijų ir vartotojų organizacijų atliekamą vaidmenį šioje srityje.

1.4. Šių veiksmų įgyvendinimas bus vertinamas remiantis poveikio rodikliais, rengiamais atsižvelgiant į 12-ąją Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslą (12 DVT) <sup>(1)</sup> ir su juo susijusius uždavinius, o tai paskatins tolesnius standartizacijos procesus.

1.5. Turint omenyje sąmoningo vartojimo kompleksinį pobūdį, poveikio vertinimai bus papildomi kitais 16 DVT ir atitinkamais su jais susijusiais uždaviniais, o įgyvendinant 17-ąją DVT „Partnerystės“ bus kuriamos bendros kūrybos ir atsakomybės erdvės, taip sudarant palankesnes sąlygas užtikrinti tiek didinamąjį poveikį, tiek pageidaujamą mastą.

<sup>(1)</sup> <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-12-responsible-consumption-and-production.html>

1.6. Apskaičiuojant produkto aplinkosauginį ir socialinį pėdsaką įvairiose vertės grandinėse, skaitmeninėje visuomenėje esama daug galimybių vartotojui suteikti atitinkamos informacijos, susijusios su jo vartojimo pasirinkimu. EESRK primygtinai ragina naudoti patikimus, palyginamus ir patikrinamus poveikio rodiklius ir visų pirma pabrėžia, kad svarbu stebėti rodiklius, susijusius su cheminėmis medžiagomis, kartu atsižvelgiant į jų tvarkymo aspektą.

1.7. Šie veiksmai turi būti pagrįsti abipusiškai naudingos situacijos principu ir neturėtų būti visiems vienodi – juos reikėtų pritaikyti prie išskirtinių sąlygų įvairiose teritorijose ir veiklos sektoriuose, taikant principu „iš apačios į viršų“ pagrįstus metodus, kurie kiekvieno atveju apimtų visus susijusius subjektus. Šios iniciatyvos turi būti visiškai įtvirtintos vietos ekonomikos vystymosi procese ir derinamos, skatinant institucijoms ir įgalėjusioms vartotojų organizacijoms.

1.8. Europos pirmavimas taikant įvairius žiedinės ekonomikos modelius turi būti neatsiejamas nuo verslo aplinkos, kurioje būtų skatinamas žiedinės ekonomikos prekių ir paslaugų tarptautinimas, kūrimo, šiuo tikslu pasinaudojant novatoriška patirtimi kitose šalyse, pavyzdžiui, Pietų Korėjoje <sup>(2)</sup>. Šie modeliai turėtų būti paremti konkrečiomis teisingo perėjimo prie ekologiškai tvarios ekonomikos ir visuomenės gairėmis <sup>(3)</sup>, kurios taip pat užtikrintų vienodas sąlygas konkuruojant su savanaudiškai pagamintais produktais iš trečiųjų šalių.

1.9. Reklama ir prekybos praktika atlieka svarbų vaidmenį vartotojams priimančioms sprendimus. Įmonių socialinės atsakomybės politika būtinai turi padėti užkirsti kelią „žaliojo smegenų plovimo“ ir „socialinio smegenų plovimo“ praktikai. Šiuo atžvilgiu būtina stiprinti dabartinę institucinę įvairių perėjimo prie žiedinės ekonomikos procesų stebėsenos ir patvirtinimo sistemą.

1.10. Apmokestinimas ir atsakingai vykdomi viešieji pirkimai įvardijami kaip veiksmingos priemonės siekiant pritaikyti atlygio už atsakingą gamybą ir vartojimą modelį laipsniškai standartizuojant gaminius ir paslaugas. Pirmuoju atveju valstybės narės turėtų apsvaistinti veiksmingus būdus taikyti apdovanojimu grindžiamą metodą pereinant prie laipsniškos žiedinio apmokestinimo konvergencijos, padedančios kurti Europos bendrąją rinką. Antruoju atveju vietos viešosios administravimo institucijos turi parengti papildomus „tvariems tiekėjams“ skirtus planus, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas pritaikyti ir išplėsti jų vykdomą gamybą, kuri dažnai yra nepakankama, kad būtų įgyvendinti dabartiniai viešųjų pirkimų reikalavimai.

1.11. EESRK taip pat skatina savanorišką ženklinimą, pavyzdžiui, kaip perėjimą prie privalomo ženklinimo, su sąlyga, kad jis bus grindžiamas nepriklausomais ir patvirtintais savanoriškais aplinkos gerinimo metodais. Skatinant naudoti ES ekologinį ženklą <sup>(4)</sup> ir juo ženklinėti daugiau gaminių, jis taptų pavyzdiniu prekių ženklu užtikrinant tvarų pasirinkimą Europoje.

1.12. EESRK pabrėžia, kad reikia kuo skubiau tobulinti ekologinį projektavimą, šiuo tikslu sistemingai tiriant reikalavimus, susijusius su naudojimo trukme, taisyku, cheminėmis sudedamosiomis dalimis ir kt., laikantis socialinių kriterijų, kartu skatinant vietinius vartotojų tinklus ir gaminančių vartotojų praktiką.

## 2. Įžanga ir bendrosios aplinkybės

2.1. **Tvarus augimas ir konkurencingumas** taip pat turėtų būti grindžiami kokybiniais veiksniais, parodančiais, kad nėra išnaudojimo darbo srityje ir piktnaudžiavimo aplinka, tinkamų gyvenimo sąlygų sudarymu atsižvelgiant į planetos pajėgumus ir galiausiai modelių, kurių taikant būtų užtikrinama ekonominės gerovės, aplinkosaugos problemų ir socialinės įtraukties pusiausvyrą <sup>(5)</sup>.

2.2. Žiedinė ekonomika turi tapti su gamtos funkcionavimo taisyklėmis suderinamu žmonių elgesio modeliu, kurių taikant būtų išsaugomas ir atkuriamas gamtinis kapitalas.

2.3. Iki šiol atlikta daug tyrimų, pateikta nemažai pasiūlymų ir nuomonių dėl perėjimo nuo linijinės prie žiedinės ekonomikos, tačiau daugiausia dėmesio buvo skirta gamybai ir vos užsiminta apie vartotojo vaidmenį, nors jis yra svarbus subjektas sprendžiant žiedinės ekonomikos uždavinius.

<sup>(2)</sup> 2018 m. balandžio mėn. Seule vykusiam Pilietinės visuomenės forumo susitikimo dėl ES ir Pietų Korėjos prekybos susitarimo diskusijose apie TDO konvencijas daugiausia dėmesio buvo skiriama žiedinei ekonomikai.

<sup>(3)</sup> Politikos gairės dėl teisingo perėjimo prie aplinkosaugos požiūriu tvarios ekonomikos ir visuomenės visiems, TDO.

<sup>(4)</sup> ES ekologinio ženklo patariamoji taryba, atsižvelgdama į produkto gyvavimo ciklo metodą, šiuo metu integruoja naujus žiedinius kriterijus ir rodiklius, susijusius su produktų naudojimu ir šalinimu.

<sup>(5)</sup> Žr. EESRK nuomonę „Aukščiausiojo lygio susitikimas Sibiu ir tolesni veiksmai“ (OL C 228, 2019 7 5, p. 37).

2.4. Kaip atskaitos tašką galima nurodyti akivaizdų skirtumą tarp vartotojų teiginių, kad jiems yra labai svarbios socialinės ir aplinkosaugos problemos <sup>(6)</sup>, ir jų elgesio modelių, kuriuos lemia „pigumo“ reiškinys, kai dažnai kainos veiksnys (tai, kad nustatant kainą neatsižvelgiama į neigiamą išorės padarinių poveikį) tampa svarbesnis už bendrą gaminio ar paslaugos kokybę.

2.5. Todėl skaičiai mažėja, kai nuo suvokimo ir lūkesčių pereinama prie veiksmų ir įsipareigojimų. Taigi išryškėja įtampa tarp to, kas prieinama, ir to, kas tvaru, o informavimas ir mokymas tampa svarbiais veiksniais siekiant užtikrinti kuo geresnį vartotojo dalyvavimą šiame procese.

2.6. Keletas konkrečių nuorodų į vartotojų elgseną pateikta priimtame žiedinės ekonomikos priemonių rinkinyje; EESRK šioms priemonėms pritarė <sup>(7)</sup>.

2.7. Europos regionų komitetas nuomonėje *ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas* <sup>(8)</sup> atkreipia dėmesį į vartotojų elgesį bei socialines tendencijas ir pabrėžia esminį vietos ir regioninių valdžios institucijų vaidmenį stiprinant su švietimu, mokymu ir profesine kvalifikacija susijusias priemones, kuriomis gerinamas tvaraus vartojimo supratimas, skatinamas išteklių tausojimas ir atliekų susidarymo prevencija, taip pat gamintojų atsakomybė projektuojant gaminius ir tiekiant juos rinkai.

2.8. Galiausiai EESRK pažymi, kad tam tikrais novatoriškais vartojimo būdais, pvz., dalijantis gaminiais arba infrastruktūra (bendradarbiaujamoji ekonomika), naudojantis paslaugomis, o ne gaminiais, naudojant informacines arba skaitmenines platformas ir t. t., taip pat galima remti žiedinės ekonomikos plėtrą.

### 3. Žiedinė ekonomika ES politikoje

3.1. Svarbus ES žiedinės ekonomikos politikos uždavinys, be reguliavimo ir gamybos aspektų, yra sutelkti žmogiškąjį kapitalą, turintį įtakos vartotojų elgesiui per jų įpročius ir kasdienes sprendimus. Atsižvelgiant į pavienių veiksmų dauginamąjį poveikį, veiksminga pokyčių paskata būtų visapusiško vartotojų dalyvavimo užtikrinimas.

3.2. Komunikate „Uždaro ciklo kūrimas. ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas“ <sup>(9)</sup> daroma išvada, kad „milijonų vartotojų pasirinkimai gali spartinti arba stabdyti perėjimą prie žiedinės ekonomikos“.

3.3. Manoma, kad „visoje ženklų ir ekologiškumo teiginių gausoje ES vartotojams dažnai sunku pasirinkti gaminius ir pasitikėti teikiama informacija. Ekologiškumo teiginiai nebūtinai visuomet atitinka teisinius patikimumo, tikslumo ir aiškumo reikalavimus“.

3.4. „Tiek vertės grandinėje, tiek galutiniam vartotojui kaina yra pagrindinis veiksnys, lemiantis sprendimą dėl pirkimo. Todėl valstybės narės raginamos kurti paskatas ir naudotis ekonominėmis priemonėmis, pavyzdžiui, apmokestinimu, siekiant užtikrinti, kad produktų kainos labiau atitiktų jų poveikio aplinkai išlaidas. Su garantijomis susiję aspektai, pavyzdžiui, teisinės garantijos laikotarpis ir prievolės įrodyti perkėlimas kitai šaliai, gali padėti apsaugoti vartotojus nuo produktų su defektais ir skatinti gaminti patvarius bei taisyti tinkamus gaminius.“

3.5. Vis dėlto, nors atsižvelgiama į daugelį svarbių tvarumo kriterijų, nepaisoma daugybės sąveikų, kurios vyksta skirtingose vertės grandinėse, todėl vartotojui suteikiamas antraeilis vaidmuo.

### 4. Naujausi ES politikos laimėjimai

4.1. Europoje jau taikoma reguliavimo sistema, kuria raginama vykdyti atsakingus viešuosius pirkimus <sup>(10)</sup>, ir dėl jos potencialo <sup>(11)</sup> ją galima laikyti vienu iš žiedinės ekonomikos skatinimo elementų. Tačiau, siekiant ją veiksmingai įgyvendinti, susiduriama su įvairiais sunkumais, todėl būtina kuo tiksliau paaiškinti, kokie gaminiai ir paslaugos laikomi žiediniais.

<sup>(6)</sup> Remiantis 2017 m. rugsejo–spalio mėn. specialiosios „Eurobarometro“ apklausos duomenimis, 94 % europiečių aplinkos apsaugą apibūdina kaip labai arba pakankamai svarbią, o didžiausią susirūpinimą jiems kelia didėjantis atliekų kiekis. 87 % respondentų teigia galintys atlikti labai arba pakankamai svarbų vaidmenį šioje srityje.

<sup>(7)</sup> Žr. OL C 230, 2015 7 14, p. 99, OL C 264, 2016 7 20, p. 98, OL C 389, 2016 10 21, p. 80, OL C 345, 2017 10 31, p. 102, OL C 283, 2018 8 10, p. 61 ir OL C 367, 2018 10 10, p. 97.

<sup>(8)</sup> OL C 88, 2017 3 21, p. 83.

<sup>(9)</sup> COM(2015) 614 final.

<sup>(10)</sup> Žr. Direktyvas 2014/23/ES, 2014/24/ES ir 2014/25/ES.

<sup>(11)</sup> Europoje viešieji pirkimai sudaro 15 % BVP.

4.2. Kadangi kalbama apie perėjimą, kurį turėtų papildyti geroji patirtis įvairiose vertės grandinėse, vartojant dinamišką terminiją reikėtų imtis pasaulinio masto standartizavimo procesų remiantis naujomis matavimo sistemomis, turint omenyje tai, kad daugiašalei ir globalizuotai ekonomikai reikalinga bendra kalba.

4.3. Paskelbus Europos Komisijos tvaraus finansavimo veiksmų planą ir reglamentą dėl naujosios tvarios veiklos rūšių taksonomijos<sup>(12)</sup> bus nustatyti nauji bendrieji socialinio poveikio ir poveikio aplinkai rodikliai, visapusiškai suderinti su Jungtinių Tautų gairėmis.

4.4. Pasitelkus Europos Komisijos išteklius, kurie šiuo metu padidinti ir paskirti programai „InvestEU“, numatoma reikšmingai pakeisti investicijų kryptį ir jas skirti veiklai, kuria padedama švelninti klimato kaitą ir išvengti gamtos išteklių išsekvojimo, be kita ko, atkreipiant dėmesį į gyvenamųjų pastatų atnaujinimą ir geoterminių išteklių naudojimą<sup>(13)</sup>, kurie susiję su tiesioginiais vartotojų sprendimais.

4.5. Tiek privalumų, tiek trūkumų turintis teisės aktų rinkinys „Naujos galimybės vartotojams“ padės didinti vartotojų pasitikėjimą<sup>(14)</sup>. EESRK nuomone<sup>(15)</sup>, vartojimo srities teisės aktų įgyvendinimo sistemos tobulinimas yra itin svarbus siekiant užtikrinti subalansuotą žiediškojo plėtrą.

4.6. Vertėtų atkreipti dėmesį į bendrą Europos Komisijos ir EESRK iniciatyvą sukurti *Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformą*<sup>(16)</sup> – „tinklų tinklą“, suteikiantį erdvę susitikti, kad būtų galima spręsti konkrečius uždavinius ir dalytis geriausia patirtimi bei sprendimais. Svarbų vaidmenį, be kita ko, atlieka *Mažmenininkų forumas (Mažmenininkų aplinkos veiksmų programa)*<sup>(17)</sup> ir *ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma*<sup>(18)</sup>.

## 5. Europos Komisijos įsipareigojimai ateičiai

5.1. Vykdydama su ekologiniu projektavimu susijusią veiklą, Komisija visų pirma išnagrinės atitinkamus reikalavimus dėl tvarumo, informacijos apie bendrąjį naudojimą ir remontą, taip pat atsarginių dalių prieinamumo. Ji taip pat įvertins galimybę pateikti informaciją apie patvarumą energijos vartojimo efektyvumo etiketėje.

5.2. Į persvarstytus pasiūlymus dėl atliekų teisės aktų Komisija įtraukė naujas taisykles, kurios paskatins pakartotinį naudojimą.

5.3. Komisija dės pastangas, kad būtų geriau laikomasi garantijų fiziniams gaminiams teikimo taisyklių, išnagrinės galimybes gerinti padėtį ir kovos su melagingais teiginiais apie ekologiškumą.

5.4. Pagal programą „Europos horizontas“ Komisija parengs nepriklausomų bandymų programą, kuri padės siekti pažangos sprendžiant su gaminių nusidėvėjimu anksčiau laiko susijusias problemas<sup>(19)</sup>.

5.5. Komisija stiprins žaliųjų viešųjų pirkimų įgyvendinimą, šiuo tikslu skatindama į žiedinę ekonomiką įtraukti naujus arba peržiūrėtus kriterijus.

## 6. Ar iš tikrųjų pereiname prie žiedinės ekonomikos?

6.1. Tvarumas yra procesas, kuriame „vyriausybių, įmonių, darbuotojų, piliečių ir vartotojų elgesys, veiksmai ir sprendimai būtų grindžiami atsakingu ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių pasekmių, atsirandančių dėl tokio elgesio, veiksmų ir sprendimų, supratimu“<sup>(20)</sup>.

<sup>(12)</sup> COM(2018) 353 final, kurią 2019 m. kovo mėn. priėmė teisėkūros institucijos.

<sup>(13)</sup> 2019 m. kovo mėn. teisėkūros institucijos patvirtinto tvarios veiklos rūšių taksonomiją.

<sup>(14)</sup> Po nusivylimą sukėlusio Europos Parlamento Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komiteto susitarimo dėl gaminių su trūkumais (2018 m. vasario mėn.) pasiekta teigiamų pokyčių – užtikrinta didesnė apsauga perkant internetu, taip pat norima taikyti sankcijas dvejopos maisto produktų kokybės atvejais (2018 m. balandžio mėn.).

<sup>(15)</sup> OL C 440, 2018 12 6, p. 66.

<sup>(16)</sup> <https://circulareconomy.europa.eu/platform/>

<sup>(17)</sup> <http://ec.europa.eu/environment/industry/retail/about.htm>

<sup>(18)</sup> <https://webgate.ec.europa.eu/flwp/>

<sup>(19)</sup> Pagal programą „Horizontas 2020“ įgyvendinant projektą „PROMPT“ tiriamas gaminių nusidėvėjimo anksčiau laiko reiškinys ir bus pateikti pasiūlymai, kaip pratęsti gaminių naudojimo trukmę, įskaitant jo remontą. Konsorciumą sudaro tokios vartotojų organizacijos kaip ANEC/BEUC/ICRT ir „Test Achats“, „UFC Que Choisir“, OCU, „Stiftung Warentest“, „Consumentenbond“ ir tyrimų institutai („TU Delft“, „Fraunhofer IZM“) bei remonto organizacijos (RUSZ, „Ifixit“).

<sup>(20)</sup> EESRK nuomone „Europos piliečių išklausa darnios ateities labui (aukščiausiojo lygio susitikimas Sibiu ir tolesni veiksmai)“ (OL C 228, 2019 7 5, p. 37).

6.2. EESRK nuomone, daugiausia dėmesio pereinant prie žiedinės ekonomikos Sąjungos institucijos skiria aplinkos ir gamybos aspektams ir vos užsimena apie socialinį ir su vartotojais susijusį aspektą, todėl kyla žiedinio perėjimo prie kitos linijinės ekonomikos rizika.

6.3. Taikant kompleksinę požiūrį, aktyvus vartotojo vaidmuo neturėtų apsiriboti tik asimetriniu dalyvavimu, kai perdirbant buitines atliekas jis atlieka miesto subjekto funkcijas, jam veikiau turėtų būti sudarytos galimybės dalyvauti per visą žiedinį procesą.

6.4. Džiugu tai, kad parengtas tinkamas žiedinės ekonomikos priemonių rinkinys, – 17 Darnaus vystymosi tikslų (DVT) ir su jais susiję uždaviniai, taip pat teisiškai privalomi COP 21 protokolai <sup>(21)</sup>, – kuriuo siekiama sušvelninti klimato kaitą, ir taip kuriama didžiulį potencialą turinti visuotinė sistema.

6.5. EESRK pažymi, kad perėjimas bus veiksmingesnis ir labiau atitiks 12-ąjį DVT („Atsakingas vartojimas ir gamyba“), jeigu bus geriau susietos pasiūla ir paklausa, taip teritorijoje įtvirtinant žiedinę ekonomiką.

## 7. EESRK pasiūlymai, kaip vartotojams suteikti svarbesnį vaidmenį taikant žiedinės ekonomikos modelius

7.1. Atsakingi moksliniai tyrimai ir inovacijos pagal programą „Europos horizontas“: sudarytų palankesnes sąlygas subalansuotam visų subjektų, ypač vartotojų ir (arba) jų atstovų, dalyvavimui.

7.2. Ekologinis projektavimas ir ekologinės inovacijos: remiantis bendros atsakomybės už aplinką kriterijumi, reikėtų sudaryti palankias sąlygas aktyviam vartotojų dalyvavimui, pasitelkiant bendros vertės, kuri gali būti patvirtinama suteikiant oficialiai reglamentuojamus kokybės ženklus, kūrimo praktiką.

7.3. Planuojant įmonių socialinės atsakomybės politiką, turėtų būti skatinamas vartotojų dalyvavimas išbandant gaminius ar paslaugas, kad juos būtų galima iš anksto bendrai patvirtinti.

7.4. Turėtų būti renkami gerosios žiedinės praktikos pavyzdžiai, taip pat suteikiamas žodis vartotojams. Reikėtų plačiai skleisti gerąją praktiką, darančią didžiausią didinamąjį poveikį.

7.5. Turėtų būti skatinamas savanoriškas ženklavimas pateikiant informaciją, susijusią su išmetamųjų teršalų kiekio mažinimu, biologinės įvairovės išsaugojimu, efektyviu išteklių naudojimu ar atsisakymu naudoti didelį poveikį aplinkai darančias sudedamąsias dalis, kad vėliau tai taptų privaloma. Siūloma naudoti ženklą, kuriame būtų nurodyta gaminio naudojimo trukmė, priklausanti nuo galimybės gauti atsargines dalis ir sutaisyti gaminį. Atsižvelgiant į vartotojų daromą spaudimą reikėtų skatinti pratęsti gaminio garantijos laikotarpį, šiuo tikslu pasitelkiant oficialų pripažinimą, apmokestinimą ir viešuosius pirkimus.

7.6. Įgyvendinant teisės aktų rinkinį „Naujos galimybės vartotojams“, reikėtų nustatyti žalos atlyginimo mechanizmus, skirtus vartotojams, įsigijusiems prekes ir produktus, kurie nusidėvėjo anksčiau laiko.

7.7. Turėtų būti atliekama medžiagų, kurių naudojimo trukmė labai trumpa (pvz., vienkartinio plastiko) <sup>(22)</sup>, ir gaminių pakuočių naudojimo stebėseną <sup>(23)</sup>. Taip pat svarbu sugriežtinti cheminių medžiagų kontrolę taikant visapusišką metodą, kad būtų galima išvengti prieštaros perdirbimo praktikos.

7.8. Vartotojai turėtų gauti prieinamą, suprantamą ir teisingą informaciją apie poveikį aplinkai. Reikėtų stebėti žalingą praktiką, susijusią su tvirtinimais nesant pakankamo empirinio pagrindo, ir apie ją informuoti.

7.9. Siūloma vykdyti vartotojams skirtas informavimo kampanijas – ypatingą dėmesį skiriant jaunimui, – susijusias su tvarios gamybos ir vartojimo ekonominiais modeliais, įtraukiant įvairias skatinimo strategijas ir atsižvelgiant į kultūrinius bei išskirtinius veiksnius <sup>(24)</sup>.

<sup>(21)</sup> <https://unfccc.int/es/node/512>

<sup>(22)</sup> OL C 62, 2019 2 15, p. 207.

<sup>(23)</sup> Remiantis rinkodaros strategijomis naudojamos pakuotės daugeliu atvejų yra perteklinės ir netinkamos.

<sup>(24)</sup> Pavyzdžiui, Pietų Europoje dėžutė nesuvalgytam maistui išsinešti vertinama neigiamai.

7.10. Reikalingos švietimo (nuolatinio, pradedant vaikų lopšelyje) programos, skirtos kompleksškai informuoti apie visus su gaminių gyvavimo ciklu susijusius metodus (gamyba iš atskirų dalių, moduliškumas, naudojimo trukmė, galimybė sutaisyti, pakartotinis naudojimas ir energijos vartojimo efektyvumas), kartu atsižvelgiant į svarbų praktinį komponentą.

7.11. Įgyvendinant bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją <sup>(25)</sup> būtų kuriamos darbo vietos, susijusios su pakartotinio naudojimo, remonto ir didelę pridėtinę vertę turinčio perdirbimo (kūrybinis perdirbimas) veikla.

7.12. Siekdamos užtikrinti atskirą atliekų surinkimą visose jų susidarymo vietose, kompetentingos valdžios institucijos savo atitinkamu kompetencijos lygmeniu turėtų užtikrinti infrastruktūrą ir pakankamus išteklius.

7.13. Pripažinimo turėtų sulaukti savivaldybės, švietimo įstaigos, universitetai ir kitos institucijos, kurie laikosi vartotojų dalyvavimo su žiedine ekonomika susijusioje veikloje protokolų, pasitelkdami principu „iš apačios į viršų“ grindžiamus modelius.

7.14. Reikėtų kaupti ir skleisti patirtį, susijusią su naujais ekonominiais modeliais, visų pirma susijusiais su bendradarbiaujamąja ir funkcionalumo ekonomika konkrečioje teritorijoje, šiuo tikslu naudojant saugomas kilmės vietos nuorodas ir suteikiant „žiedinės savivaldybės“ vardą.

7.15. Teikiant techninę paramą ir *ad hoc* išteklius būtų galima stiprinti vartotojų asociacijų vaidmenį žiedinės ekonomikos srityje.

7.16. Vartotojų organizacijoms kruopščiai įvertinus, turėtų būti skelbiama įmonių geriausia patirtis žiedinės ekonomikos srityje ir vykdoma jos sklaida.

7.17. Siūloma skatinti vietos vartojimo tinklų kūrimą, vartotojų vykdomą gamybą ir principu „pasidaryk pats“ grindžiamą praktiką.

Briuselis, 2019 m. liepos 17 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Luca JAHIER

---

<sup>(25)</sup> Žr. galutinę ataskaitą „ICT for Work: Digital Skills in the Workplace“.